Principals patrocinadors de l'OBC

el Periódico

FUNDACIÓ CAIXA CATALUNYA

L'Auditori
L'espai de la música

Ajuntament de Barcelona
Institut de cultura.

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Lepant 150 - 08013 Barcelona - Tel. 93 247 93 00 / Fax 93 247 93 01
e-mail: info@auditori.com / http://www.auditori.org

OBC

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA

Director Titular Ernest Martínez Izquierdo
Principals Directors Invitats Franz-Paul Decker i Lawrence Foster

TEMPORADA
2002
2003

programa
21

Ajuntament de Barcelona
Institut de cultura.

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

L'Auditori

Bon concert!

Alguns consells per gaudir al màxim dels nostres concerts

Trobareu informació de totes les activitats i venda d'entrades de l'OBC i de l'Auditori a **www.obc.es** i **www.auditori.org.**

Les entrades, a més de comprar-les a les taquilles de l'Auditori, les podeu aconseguir al Tel·Entrada 902 10 12 12, o bé per internet, a **www.telentrada.com**, escollint vosaltres mateixos la butaca disponible pel concert i comprant-la de forma immediata.

Durant els concerts de l'OBC de dissabte tarda i diumenge matí, els vostres fills podran jugar a l'**Espai infantil**, la "guarderia" de l'Auditori, mentre gaudiu del concert. Cal reservar al 93 244 00 79.
Edats: de 2 a 7 anys. Preu: 5 € / Abonats de l'OBC: 3 €

El **bar** de l'Auditori us farà l'espera molt més agradable.

Heu de connectar el contestador dels mòbils i desactivar tota mena d'alarmes sonores abans d'entrar a la sala.

Conteniu en tant que us sigui possible els estossecs per no destorbar la correcta audició del concert i recordeu que l'ús d'un mocador redueix notablement el seu impacte acústic.

CATALUNYA RÀDIO

Podeu tornar a sentir el concert enregistrat el dilluns vinent a les 22 h a Catalunya Música. També per aquest motiu cal evitar sorolls estranys durant el concert.

El **Bus de les Arts** us acostarà al centre de la ciutat després dels concerts de divendres i dissabte. Preu 0,6 €.

Rebrem amb molt de gust tots els vostres **suggeriments**.
Els podeu enviar a l'Auditori, c/ Lepant, 150,
08013 Barcelona, o a la nostra adreça de correu electrònic:
informacio@obc.es o bé **info@auditori.com**

Ràdio 4 Radio Clásica

L'OBC es reserva el dret d'introduir canvis si es donen circumstàncies alienes o imprevistes que així ho justifiquin.

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA

Programa 21

L'Auditori. Sala Simfònica

Divendres
7 de març
a les 21 h

Dissabte
8 de març
a les 19 h

Diumenge
9 de març
a les 11 h

Lluís Claret
violoncel

Ivan Monigheti
violoncel

Damián Martínez
violoncel

Krzysztof Penderecki
director

Durada aproximada del concert:
1ª part 35 minuts
Pausa 20 minuts
2ª part 40 minuts

I

Krzysztof Penderecki
(Debica, Cracòvia, 1933)

Concerto grosso per a tres violoncels i orquestra
(2000-2001) – 1ª audició

Lluís Claret *violoncel*
Ivan Monigheti *violoncel*
Damián Martínez *violoncel*

II

Felix Mendelssohn
(Hamburg, 1809 – Leipzig, 1847)

Simfonia núm. 3 en la menor, op. 56 "Escocesa"
(1841-1842)

Andante con moto. Allegro un poco agitato
Vivace non troppo
Adagio
Allegro vivacissimo

Krzysztof Penderecki *Concerto grosso per a tres violoncels i orquestra* (2000-2001)

Recorden les corredisses del petit Danny pels passadissos de l'hotel Overlook, aquell immens edifici buit i aïllat enmig de la neu? I les faccions d'en Jack Nicholson, trastocat per l'entorn fins al punt d'intentar assassinar, destral en mà, la seva família? Permetin-me, encara, una al·lusió més a la pel·lícula *The Shining* (1980): els tràvelings realitzats amb l'steadicam pel laberint emblanquinat del jardí. Lògicament ara es deuen preguntar el motiu d'aquestes referències a les imatges de Kubrick. Ras i curt: el llargmetratge no assoliria una bona part del seu efecte trasbalsador sense la música de Penderecki. Tanquin els ulls i rememorin els crits del pare damunt d'aquell xiuxiueig coral o les punyents superposicions de metalls i cordes, extretes d'*El somni de Jacob* (1974) i de la fascinant *De natura sonoris núm. 2* (1971). Aquestes sonoritats restaran associades per sempre al compositor polonès, malgrat que, ja fa més de vint anys, Penderecki inicià un camí diferent, menys tenebrista i experimentador —o si es vol, allunyat de l'avantguarda oficial— i més d'acord amb la tradició postromàntica europea. En definitiva, ha tractat de tornar a reinterpretar el llegat musical perquè, tal com ell assenyala, "de vegades és bo mirar enrere i aprendre del passat".

D'on va sorgir, tanmateix, Penderecki, un compositor capaç de conrear tots els gèneres musicals i compaginar —igual que ho fan Berio o Boulez— la creació amb la direcció d'orquestra? El compositor, nat a Debica, es formà en un país ferit pels desastres del nazisme i, ulteriorment, isolat de les grans fites de la nova música per ordre de la doctrina comunista imperant. Això va suposar que les tendències encapçalades per Schönberg o Stravinsky, per exemple, fossin negligides. De manera progressiva, però, es van anar incorporant elements de modernitat en les generacions successives de músics, des de l'ús de l'aleatorietat controlada fins a les influències del jazz. Així sorgí una escola polonesa que ha incorporat figures com Witold Lutoslawsky (1913-1994), Kazimierz Serocki (1922), Wojciech Kilar (1932), Henryk Gorecki (1933) o el mateix Krzysztof Penderecki al panorama internacional.

En la trajectòria del nostre compositor, hi ha hagut també una altra influència determinant: el component espiritual vinculat a la religió catòlica. Més d'una vegada, Penderecki s'ha referit a la identificació que s'estableix entre ser polonès i ser creient i, de fet, una bona part del seu catàleg està integrat per obres de caire religiós: el *Dies irae* (1967), en memòria de les víctimes de l'holocaust a Auschwitz; la reconeguda *Passió segons sant Lluc* (1965); el *Te Deum* (1980), dedicat a Joan Pau II; el *Rèquiem polonès* (1980-84) o *Les set portes de Jerusalem* (1996). Totes aquestes composicions estan impregnades d'un sentiment molt sincer, d'un misticisme d'una gran intensitat que aconsegueix transmetre's a l'auditori sense complicacions. Perquè un dels avantatges de la música de Penderecki ha estat la comunicabilitat: tot i la gosadia de moltes de les tècniques emprades, l'oient percep el missatge i el fa seu, el visualitza internament. L'autor revela aquest tarannà quan afirma que "no m'interessa el so pel so. Qualsevol pot fer un so: el compositor, si ho és de debò, ha d'ubicar-lo en una experiència estètica satisfactòria".

D'aquesta manera, les paraules clúster —agregats de notes— o *glissando* —canvi gradual de freqüència— adquireixen un significat d'una gran potència emocional, sovint de caire apocalíptic, com en els seus famosos *Threnos per les víctimes d'Hiroshima* (1960). D'altra banda, el timbre també ha estat desenvolupat al màxim i sovint recorda les coloracions de la música electrònica, malgrat que el so està produït sempre per instruments convencionals que cerquen possibilitats noves —metal·lòfons tocats amb arc, cordes atacant darrere el *ponticello*, etc. Penderecki també recorregué al crit i al recitat-parlat en les seves obres corals, alhora que encetà un ús molt expressiu dels silencis i, fins i tot, instaurà un tipus de notació gràfica més escaient per aconseguir les sonoritats que desitjava. Durant aquesta etapa més experimental, la música del creador polonès adoptà una dimensió nova basada en el timbre, en les dinàmiques i en el pas del temps, elements que substituïren els referents melòdics, harmònics i rítmics anteriors.

L'obra que escoltaran durant la propera mitja hora fou estrenada a Tòquio, l'estiu del 2001, pels cel·listes Truls Mork, Boris Pergamenschikov i Han-Na Chang, tots ells sota la direcció de Charles Dutoit. Bastida en un sol moviment i amb una disposició instrumental del tot infreqüent -tres violoncels solistes i gran orquestra—, el títol ja revela quin és el seu referent històric: la forma barroca homònima recreada, també, per altres compositors contemporanis —pensin en Ernest Bloch o Alfred Schnittke. Tal com confessa Penderecki, "encara podem utilitzar formes velles per escriure música nova".

No obstant això, la renúncia als recursos expressius dels anys seixanta ha suposat una pèrdua o una millora en la comunicabilitat del contingut estètic? Busquin i escoltin —si encara no ho han fet— les obres esmentades abans, i jutgin vostès mateixos.

Felix Mendelssohn *Simfonia núm. 3, op. 56 (1841-1842)*

Qui li havia de dir a aquell adolescent de disset anys que, en els nostres dies, la seva música acabaria globalitzada com a objecte de consum massiu en les celebracions matrimonials? Perquè, ben mirat, el Mendelssohn que la immensa majoria recorda és el d'*El somni d'una nit d'estiu* (1843) i el de la *Simfonia italiana* (1833). Poca cosa més, tret de l'anècdota històrica segons la qual, l'autor romàntic fou l'artífex —en la seva vessant de director d'orquestra— del rescat de la *Passió segons sant Mateu* de Bach, després d'anys d'oblit en un calaix. I, tanmateix, que injustos que som amb aquest esplèndid compositor, elegant i fresc, que traslladà a la seva pròpia obra les troballes de Beethoven i el contrapunt del vell cantor de Leipzig.
Mendelssohn encetà el seu catàleg simfònic per a gran orquestra després d'haver escrit una dotzena de simfonies excel·lents per a cordes en els seus anys de joventut. I val a dir que també es detecta en aquest compositor la importància del sentiment religiós —d'origen jueu, fou batejat en el protestantisme—, ja sigui en la *Simfonia Reforma* (1830-32) o en la *Simfonia núm. 2* (1840), que, de fet, s'articula com una veritable cantata sobre textos bíblics.

De gestació difícil —va trigar dotze anys a enllestir-la—, l'*Escocesa* sembla que pertany a aquell grup d'obres que no s'han vist recompensades amb el favor de l'audiència, malgrat la importància cabdal que tingueren en l'evolució creativa del compositor. El primer moviment comença de manera greu i incorpora, fins i tot, certs elements programàtics: una tempesta fa acte de presència poc abans de finalitzar. El to pastoral de fa major, a càrrec d'un clarinet sobre els acords de les cordes, dóna peu a un *scherzo* festiu, que s'allunya de les ombres anteriors i que sembla que prefigura Dvorák. El tercer temps conté aquell Mendelssohn tradicionalment lligat als ideals de sensibilitat i el *finale* reprèn la vehemència, tot i que adoptarà un caràcter serè i contingut, no gens victoriós, durant la conclusió.

Només em resten un parell de recomanacions. La primera és l'audició dels formidables oratoris *Paulus* (1836) i *Elies* (1846). La segona consisteix a comparar les versions que Beethoven, Schubert i Mendelssohn van fer dels poemes *Mar en calma* i *Viatge feliç* de Goethe.

Josep Maria Guix

Krzysztof Penderecki director

Nascut el 1933 a Debica (Polònia) es formà al Conservatori de Cracòvia, on es graduà el 1958. Poc després en fou professor i, més tard, rector. També ha estat lector de la Volkwang Hochschule für Musik a Essen, Alemanya (1966-1968), i professor de la Universitat de Yale, als EUA (1972-1978).
La seva primera manifestació pública internacional com a compositor tingué lloc el 1959, al Festival de Tardor de Varsòvia, amb *Strophen*. D'aquest mateix any data la *Threnody for the Victims of Hiroshima*, premiada per la UNESCO. Després d'escriure altres composicions representatives, el 1966 rebé l'encàrrec de la cèlebre *Passió segons sant Lluc* per part de la Ràdio de l'Oest d'Alemanya de Colònia, per commemorar el 700 aniversari de la Catedral de Munster, on fou estrenada el 30 de març. Aquesta composició representà la seva consagració internacional. L'any següent va estrenar la gran obra coral *Dies irae*, coneguda com *L'oratori d'Auschwitz*.
És autor de quatre òperes: *Els dimonis de Loudun* (1969), *El paradís perdut* (1978), *La màscara negra* (1988) i *Ubu rei* (1991) i de sis simfonies –la segona de les quals nasqué d'un encàrrec del govern francès per commemorar el bicentenari de la Revolució Francesa. Els seus dos concerts per a violoncel foren estrenats per Mstilav Rostropovic, i els de violí per Isaac Stern i Anne Sophie Mutter. L'impressionant *Rèquiem* polonès fou fruit d'un encàrrec de la Ràdio i el Teatre estatal de Würtemberg per commemorar el quarantè aniversari de la fi de la Segona Guerra Mundial.
Des de l'any 1972, Penderecki compagina l'activitat creadora amb una important carrera de director d'orquestra. És principal director convidat de les orquestres de la Norddeutscher Rundfunk, d'Hamburg i de la Mitteldeuscher Rundfunk de Leipzig. Des de 1992 és director artístic del Festival Casals de San Juan de Puerto Rico.
El 1995, va estrenar el seu *Concert núm. 2 per a violí* a Leipzig amb la MDR Orchestra, dirigida per Mariss Jansons i també, aquell mateix any, va tenir lloc la premier de la seva *Simfonia núm. 3*, amb la Munich Philharmonic Orchestra, dirigida per ell mateix.
Penderecki ha rebut entre d'altres guardons el Premi Princep d'Astúries l'any 2001, dues vegades el Prix d'Itàlia, el gran Premi de les Arts de la Regió Rhin-Westfalia, el Premi Nacional de Composició de Polònia, l'Arthur Honegger, etc.
Krzysztof Penderecki va dirigir l'OBC per darrera vegada dins la Temporada 1997-1998.